

UNIVERZITA KARLOVA
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a globálního rozvoje
Studijní program: Geografie
Studijní obor: Globální migrační a rozvojová studia

**Agentury a clientský systém
zprostředkávající práci migrantům z SNS a Ukrajiny v Česku (pozitivní
a negativní aspekty jejich činnosti)**

Bc. Anastasiia Kniazeva

Diplomová práce

Vedoucí práce: prof. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc.

Актуальность работы

- Все еще высокое кол-во мигрантов из СНГ и Украины в Чехии (более 150 тыс – ČSÚ, 2017)
- Продолжающийся тренд на нелегальное использование труда (DDD – Dirty, Dangerous, Degrading) работы мигрантов (упоминания v českých a ukrajinských mediích)
- *„Наши украинцы не приходят и не жалуются в полицию или в управление по трудоустройству» **Тарас Костюк**, руководитель организации «Українські профсоюзы в Чехии».*

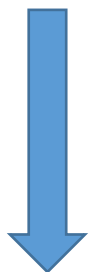
- Изменения в законах, регулирующих работу агентур – novela od od 29. 7. 2017

Проверка иностранцев | Источник: © 2017 Policie

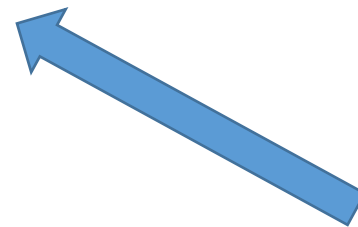
ČR

Гипотеза

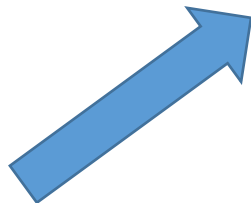
Migranti z SNS a Ukrajiny preferují „klientský systém“

Agentury zprostředkovávající práci migrantům nepostupují dostatečně efektivně a jsou omezeny právními normami a zákony

...což zvyšuje **popularitu klientského systému.**

Основная цель

Přiblížení činnosti pracovních agentur a institucí, které zařazujeme do „klientského systému“ a vyhodnocení jejich činnosti z právního hlediska, tak i z hlediska skutečné praxe

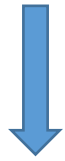
- Сравнить деятельность агентур и клиентской системы в Чехии с другими странами (teoretická část)

- Оценить практическую деятельность агентур и клиентской системы в Праге (praktická část)

- Выяснить, jaké faktory ovlivňují volbu migranta mezi legální a nelegální **institucí** zprostředkovávající zaměstnávání v Česku (praktická část)

Hlavní pojmy z hlediska teorii D. Northa

Neformální instituce

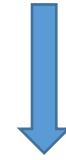
**Klientský systém v Česku
(klientorganizovaný zločin)**

- Číslo je neznámo
- Má utajovanou povahu

ВОЗНИКЛА СПОНТАННО В 90x ГОДАХ В ЧЕХИИ В
рámci lidské interakce.

ИМЕЕТ неформální omezení (například standardy
chování, konvence, dobrovolné kódy chování)

Formální instituce

**Agentura zprostředkávající práce
cizincům v Česku**

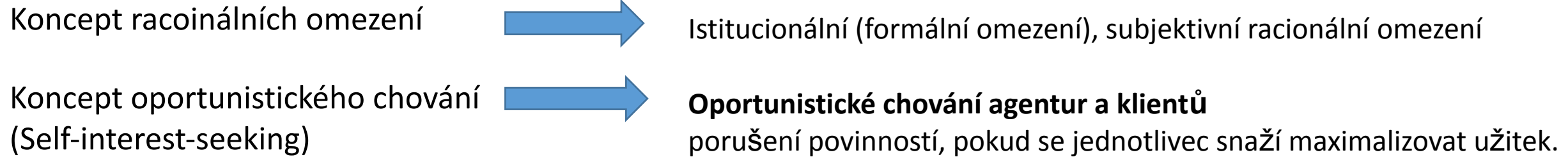
- **1 034** agentur v Česku
- **545** agentur v Praze

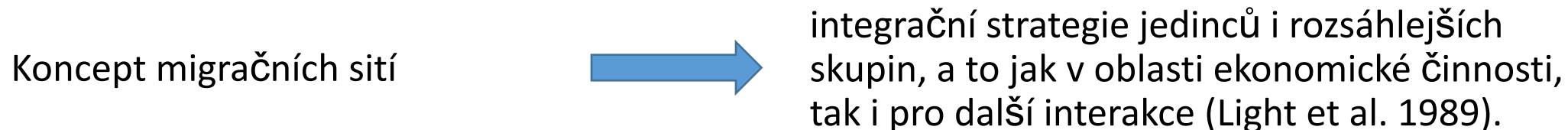
ASOCIACE PRACOVNÍCH AGENTUR

Jedné z nejvíc regulované odvětví v Česku
jsou založeny a podporovány vědomě
prostřednictvím moci státu
имеет формальные ограничения
(například pravidla, zákony, ústavy)

Teoretický rámec: Neoinstitucionální teorie Northa

Teorie migračních sítí

Методология

Интервью

v období od 16. 4. 2018 do 12. 12. 2018:

- 9 интервьюеров (Украина, Россия, Казахстан, Молдовы);
- Условие - опыт трудоустройства в Праге на легальную агентуру или клиента (возможно оба);
- На родных языках мигрантов

Skryté participální pozorování :

- Prověřovan skutečný model zaměstnavání na agenturu;
- Reakce na 19 inzerátů s prací pro cizince;
- Pouze 1 pozitivní odpověď
- Skryta identita výzkumníce

V procesu zaznamenávání/zpracování informací byly využity následující postupy:

- zachycení vzorců
- metoda vytváření trsů
- faktorová metoda
- analytická indukce.

Podstatná zjištění naplňují cíle 1. - Сравнить деятельность агентур и клиентской системы в Чехии и в других странах

1. Феномен клиентской системы не является уникально «ЧЕШСКИМ»
2. Zavedení kauce ve vyšší 500 000 korun pro legální pracovní agentury v roce 2017- pouze v Česku
3. Novela od 29. 7. 2017 dovoluje práci přes agentury:
 - občané EU a jejich rodinní příslušníci,
 - cizinci s volným přístupem na pracovní trh,
 - držitelé pracovního povolení (a trvalého pobytu), zaměstnaneckých kart, modrých kart nebo karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance.

Ale! Nejsou brané v potaz jiné skupiny migrantů

Dopady na úroveň nelegálního zaměstnání v Česku

- „ [Novela] otevírá dveře nelegálním agenturám nebo agenturám práce, které přišly o licenci, aby mohly dočasně přidělovat jednodušeji a ještě realizovat zisk“

Ing.Radovan Burkovič, člen výboru a prezident APA

Podstatná zjištění naplní okruhu otázek 1. Nespokojenost migrantů s jejich životními podmínkami v mateřské zemi při hledání zaměstnání v Česku

Úroveň nespokojenosti s životními podmínkami ve své domovské zemi:

- nejnižší úroveň nespokojenosti mezi studenty, které se obraceli na agentury (V 5 případech úroveň nespokojenosti vyskytl ne u studentu, но внутри их семей rodin)
- Lidé vystavení větší nespokojenosti měli sklon využívat služeb klientů (komunikace v "migrační společnosti vyvolávala růst nespokojenosti).

Podstatná zjištění okruhu otázek 1 – migrační sítě jako podnět k zaměstnávání v Česku ve vzorku

Objevené typy migračních sítí:

vzniklými vlivem činnosti „klienta“; formálních a obchodních vazeb (jazykové kurzy pro rusky mluvící); vybudované na sociálních sítích komunikací mezi migranty.

- Миграционные сети примерно одинаково влияли на трудоустройство через агентство или клиента
- migrační sítě se stala přímým podnětem k práci pro klienta v případě 2 dotázaných z Ukrajiny (sociální prostředí tzv. „migrační společnosti“), nepřímým v ostatních případech
- Informantů, které zvolili agenturu, небыли стимулированы к этому непосредственно агентурой

Podstatná zjištění naplní okruhu otázek 2 a 3

Subjektivní a institucionální omezení pracovních migrantů při výběru zaměstnávání v Česku

Наличие институциональных ограничений, которые потенциально снижают атрактивиту рабочих агентур, было подтверждено

Найденные случаи u interviewy:

- Nemožnost se zaměstnat na kratší dobu meně než 1 rok,
- Nemožnost se legalně zaměstnat pro nevěsty českých občan z SNS a Ruska během určité doby,
- Agentura nezvládala svoje organizační povinnosti, čímž brání přístup migrantu k práci,
- firmy odmítají zaměstnávat cizince, které nepatří k agentuře, ale mají volný vstup na trh práce

Наличие субъективных ых ограничений, которые потенциально снижают атрактивиту рабочих агентур, было подтверждено

Найденные случаи subjektivní racionální omezení u migrátů:

- Strach kontaktovat informační centrum podpory и поиск другой помощи,
- Nedostatečné ovládání českého jazyka на первых порах трудоустройства и далее,
- Неосознавание факта практики незаконной деятельности,
- Spoléhávání na řešení problém někým jiným (klientem) - minimální intelektuální úsilí při hledání práce v Česku

Faktory ovlivňující volbu migranta mezi legální a nelegální institucí –
oportunistické chování

Наличие фактора oportunistického chování, которое потенциально снижают атрактивиту рабочих агентур,

**было подтверждено
Обнаруженные случаи oportunistického chování u**

agentur:

- Нелегулируемый «налог» на услуги агентуры (иногда до 50% от почасовой оплаты работника),
- Навязывание агентурой сторонних услуг без возможности отказаться
- Zaměstnávání typu Švarc systém
- Agentura zneumožňuje se zaměstnat přímo do firmy
- Neuzavření vhodného typu smlouvy
- Nedožetí ustanovlených zákonem условий труда (перерыв, гигиена работы с продуктами, обучение, рабочая одежда)

Обнаруженные случаи oportunistického chování klientů:

- Соккрытие факта работы нелегальных работников от monitorovacích organů,
- Нарушения устного договора с работником,
- махинации с живностенцим листом работников,
- Оформление неподходящего более дешевого zdravotního pojištění,
- Omezení komunikace s legálním pracovníky,
- Nedožetí установленных законом условий труда (перерыв, гигиена, обучение, рабочая одежда),
- Похищение документов работников с целью дальнейшей эксплуатации.

Osobní vnímání agentur a klienty migrantami

- přes podvody ze strany klienta si někteří migranti zachovali vůči němu kladný vztah (A. X. a I.) proti negativnímu postoj (M.Z., V.)
- Pozitivní postoj vyjadrili zaměstnanci bez VŠ vzdělání,
- S agenturou pociti vyšší jistotu skoro všichni intervieweři
- Informanti s VŠ vzděláním nevnímají práci v agentuře jako dlouhodobou záležitost opto informantem bez VŠ vzdělání

Terenní výzkum v pracovní agentuře – Hlavní zjištění

Контактировано 19 агентур – отвелили 6 – позитивный ответ 1. Причина отказов:

- Отсутствие трвалого побыта,
- Отсутствие трвалого побыта или документа rodinného příslušníka EU,
- Отсутствие работы на данный момент

Zúčastněné pozorování odhalilo ve spolupráci mezi agenturou a firmou špatnou organizaci a porušení předpisů:

- organizační nedostatky ze strany firmy, která využívala služeb agentury;
- práce s potravinami bez potravinářského průkazu;
- vydání potravinářského průkazu agenturou za úplatu bez řádné lékařské prohlídky (cena odečtena z platu).

Většinu agenturních zaměstnanců tvořili studenti českých univerzit nebo jazykových kurzů

Sumarizace faktorů zvyšující popularitu klientského systémů:

- institucionální překážky v zaměstnávání cizinců agenturami,
- omezená racionalita, nedostatečná informovanost migranta o legálních způsobech zaměstnávání;
- migrační sítě, které motivují migranta k zapojení se do již existujícího kanálu zaměstnávání.
- Nedostatek informací;
- Migrant nemůže legálně pracovat kvůli typu povolení k pobytu. Jsou to například manželky ze SNS a Ukrajiny:
- Finanční nouze, kdy na legalitě už nezáleží:

Závěr

- Byly odhaleny institucionální omezení, kvůli nimž část klientu může se potencionálně „zaměstnavat“ na klientský systém,
- Byly odhalené případy oportunistického chování jak u pracovních agentur, tak u klientů,
- Byly odhalené případy omezené racionality jak mezi migranty, které pracovali pro agenturu, tak u těch, kdo se zaměstnával přes klienta, ovšem případy omezené racionality byli širší vyskutnuce u migrantů, jenž se zaměstnávali na klientský systém kvůli migračním situacím,

Hypotéza byla potvrzena jenom částečně

kromě objektivních institucionálních omezení nezahrnuje další faktory, jež měly přímý vliv na volbu migrantů při zaměstnávání se pomocí pracovní agentury nebo klientského systému.

Diskuse a návrhy pro další zkoumání

Деятельность клиентов в сфере порноиндустрии в Праге

- *«Navíc to byla špinavá práce. Spustil nové stránky a už nebyly tak nevinné jako dříve. Lidé psali do soukromých zpráv a modelka měla tančit a svlékat se... Dělat sexuální pohyby. Sazba byla minutová. Holky dostávaly 10 %, zbytek majitel a partner. Pronajal větší prostory, aby holky, které se svlékaly, a ty ostatní byly odděleny (smích). V malé kanceláři jich bylo pět a další holky a kluci, překladatelé, seděli na pohovce.» (A.D.)*
- **Феномен языковых курсов чешского языка для русскоязычных студентов в Праге как инструмент адаптации**

Otázky k obhajobě

- Z jakých důvodů využívají agentury a clientský systém vedle nově příchozích migrantů s nízkým vzděláním a znalostmi jazyka rovněž středně a vysoce vzdělaní cizinci, mnohdy s trvalým pobytem?
 - Požadavék konkrétní firmy, kde cizinec se chce zaměstnat,
 - Острая материальная нужда,
 - Существующие миграционные сети – способ снизить ментальную инвестицию в поиск другой работы,